

ZVESTI

Ročník 20
3/2016
24.6.2016

občasník cirkevného
zboru **ECAV**
Liptovský Mikuláš

Milí priatelia!

Máme za sebou prvý letný deň a remízu s Anglickom. Pred kostolom rozkvitli lipy. Chcem v ich nádhernej vôni v korunách stromov objaviť život. Malé živočíchy využijú každý lúč slnka, aby si do svojich komôrok priniesli zásoby. Zákon života núti každého z nás priniesť si zásoby. Potom na chvíľu zastať, oddýchnuť, nasať vôňu slnka, vody, kvetov a lúk. Čas oddychu je neuveriteľne vzácny. Stvoriteľ to vedel. Povedal nám, aby sme 6 dní pracovali, no nikdy nezabudli odpočívať. Keď to dokážeme, Boh býva v našom srdci. Lebo ten jeden, jediný deň venujeme Jemu!

Možno sa z ľudského života vytratila vôňa! Možno si nedokážeme zastať pod lipami a porozprávať sa s Bohom! Možno sme stratili priateľov, rodičov a deti, len preto, lebo chaoticky znášame zásoby! Možno sa zo života stala mozaika povinností, bez modlitby, bez krásna! Práve vtedy prichádza Boží dotyk, aby do ľudského chaosu vniesol prenádherný pokoj! Nechajme sa Ním požehnať. Viac rozjímajme! Viac žehnajme! Lebo veľmi rýchlo prejde. Tak ako ponad nás preletia roky života, príde večer a Pán sa pozrie na naše zásoby. No nenadchnú Ho plné komôrky. Opýta sa na vieru, na lásku, na nádej. Na to, či bol (On) v našom srdci.

Prajem vám príjemne prežité obdobie dovolení. No prajem vám i to, aby ste v období, v ktorom máme trochu viac času, porozmýšľali aj nad tým, ako je na tom náš vzťah k Ježišovi Kristovi.

*/ Marián Bochnička
predsedajúci zborový farár*

DŽUNGLĽA

Džungľa. Keď sa povie toto slovo, pred očami mám obrovský prales, plný divých zvierat a človeka, v ťažkých podmienkach na prežitie. Ak chce prežiť, musí byť ostražitý, silný, spoľahnúť sa na svoj um a schopnosti. V džungli jednoducho platí zákon silnejšieho.

Život v džungli je život v neistote. Svet, v ktorom žijeme nám v rôznych ohľadoch pripomína džungľu. Pravidlá sa nedodržiavajú, vzťahy nefungujú, dôvera je označovaná za naivitu, čím väčší zmätok, tým lepšie sa obchádza zákon... Ako v takomto neporiadku prežiť, aby sme sa sami nestali jeho súčasťou, aby sme nesplynuli s touto nečistotou? Dá sa to vôbec?

Apoštol Pavol v Liste Rímskym píše: A nepripodobňujte sa tomuto svetu, ale premeňte sa obnovením mysle, aby ste vedeli rozpoznať, čo je vôľa Božia, totiž, čo je dobré, milé a dokonalé. (12,2). Čo je vôľa Božia? Aby sme mali život. Skutočný, požehnaný, radostný... večný. Preto nám Pán Boh dáva:

1.Pravidlá pre život - 10 Božích prikázaní.

Máme ich v sebe pevne zapísané. Máme z prikázaní radosť, alebo sú dôvodom na sťažovanie? Niekedy sa stáva, že kresťania vo svete nevidia okolo seba nič dobré. Vo svetle prikázaní vnímajú seba i druhých negatívne. Môžeme ísť prikázanie za prikázaním a konštatovať, čo kto neplní. Pán Boh hovorí: Nepožiadaj dom svojho blížneho. Avšak koľko ľudských srdc je zaplavených závisťou. Kto má

viac, kto má menej, kto si čo zaslúži. Nepokradneš, ale koľko ľudí len na Slovensku zbohatlo kradnutím. A nikto ich nepotreštal. Nescudzo-ložíš. Koľko je dnes nevery a ešte k tomu sa ňou chvália v médiách. Tak by sa dalo pokračovať. Komu však takéto sledovanie a hodnotenie prospěje?

Pán Boh nám nedal prikázania, aby sme nariekali, ako sa nedodržiavajú a aký je svet skazený. Božie prikázania sú nám dané pre radosť. Pre radosť žiť v poriadku, nie v neporiadku. Tak prežiť život podľa pravidiel - krásne, plnohodnotne. Ak hráme hru podľa pravidiel, môžeme sa úprimne

radovať z výsledku. Inak hra stráca zmysel. Hra založená na podvo-doch síce môže doviest' k víťazstvu, ale akú príchuť má také víťazstvo? A kto si takú výhru bude skutočne vážiť?

Božie prikázania sú pravidlá pre náš život. Keď sa nám darí žiť podľa pravidiel, môžeme sa radovať, že smerujeme k správne mu cieľu. K výsledku, za aký sa nemusíme hanbiť. A že niekto podvádza a obchádza pravidlá? Robí to na vlastnú škodu. Možno sa počas života pochváli množstvom vecí, ale spôsobom života sa určite chváliť nebude.

Božie prikázania sú dobrým darom pre život. V 1. žalme čítame: „Blahoslavený muž, ktorý nechodí podľa rady bezbožníkov, na ceste hriešnikov nestojí a v kruhu posmievačov nesedí, ale v zákone Hospodinovom má záľubu, o Jeho zákone rozjíma

Zdroj: neatgeek.com.au/product_images/firesteel-go

dňom-nocou. Bude ako strom zasadený pri vodných tokoch, čo načas dáva ovocie a jeho lístie nevädne; a všetko, čo robí, sa vydarí.“ Je to radostná pieseň o človeku, ktorý sa drží Božieho slova a kráča po ceste života. Nikde ani zmienka, že by život podľa Božej vôle bol otravný. Bohabojný muž je prirovnaný k pevne zakorenenému stromu, ktorý má odkiaľ čerpať silu a prináša ovocie. Nie z donútenia, ale z radosti žiť podľa vôle Hospodina.

Na začiatku prikázani sa Pán Boh prihovára ľuďom:

Ja som Hospodin, tvoj Boh, ktorý som ťa vyviedol z Egypta, z domu otroctva.(2M20,2) V 2M2,23-25 čítame: „Izraelci však vzdychali pod ťarchou nútených prác a bedákali. Ich volanie o pomoc pri nútených prácach došlo až k Bohu. Boh počul ich bedákanie a rozpomenul sa na svoju zmluvu s Abrahámom, Izákom a Jákobom. I pohliadol Boh na Izraelcov a dal sa im poznať.“ Na púšti im zveruje Desatoro. Desatoro je pre ľudí, ktorí vedia, že Boh zachraňuje, že vyvádza z nezmyselného života. Dnes sa formy otroctva menia. Zotročujú trendy, čo človek musí mať, aby si zachoval určitú spoločenskú úroveň. Alebo sa človek stáva otrokom zlovykov, závislostí, zlého správania.

Aby sme mali život večný, Pán Boh nám dáva:

2. Svojho Syna Ježiša Krista

Tak Boh miloval svet, že svojho jednorodného Syna dal, aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v Neho. (J3,16) Boží Syn sa pre nás stal vzorom

poslušnosti, pravdy, lásky, viery a odpustenia. Vzorom ako žiť vo svete a nesplynúť s ním. Vzorom, kde nachádzať v ťažkostiach života pomoc a silu kráčať i temným údolím. Svojim učeníkom hovorí: „Nasleduj ma!“ „Ja som cesta, pravda i život.“ „Ja som svetlo sveta“, „Ja som dobrý Pastier“, „Ja som vzkriesenie i život ...“ – S Ním prežijeme i v

džungli tohto sveta, On nás kriesi k novému životu už tu na zemi.

Pane Ježiši Kriste! Ďakujeme Ti, že u Teba nachádzame pomoc v každej situácii nášho života. Ďakujeme, že nás vodiš po cestách, na ktorých poznávame, že nikoho iného a lepšieho ako Teba nemáme, pretože Tvoja láska je verná a stále nová. Amen.

/ Lýdia Kordošová, zborová farárka

ZA BATÔŽTEK VECÍ HOSPODÁRSKÝCH

Za 6 mesiacov sa v cirkevnom zbere podarilo realizovať zaujímavé veci.

- **OPRAVA KOMÍNOV:** stará fara, Okoličné, Sirotinec, Pastoračné stredisko. Už by nemali spadnúť a splnia sa požiadavky revízií.
- máme **NATIERACIE OBDOBIE:** všetky ploty, strechy garáží a WC pri kostole, dvere a plot v Ondrašovej. Štetce sa kížali aj v našom veľkom kostole. Sú natreté všetky dvere a okná. Určite sa neprilepíte, ale aróma v kostole bude na pár týždňov iná.
- Akcia „**ŽIAROVKY**“: Už sme boli nešťastní z výpadkov el. energie v kostole. Jediné riešenie bolo znížiť odber energie pri svietení. Na trh prišli žiarovky zn. Filament, ktoré dokonale imitujú tvarom a farbou svetla klasické žiarovky - no majú len desatinu spotreby. Celá výmena stála cca 1100 €. Ďakujem, že sa prosba o milodary stretla s pochopením. Na žiarovky sme vyzbierali sumu cca 700 €. Rôzni dobrodruhovia sme ich montovali, no do nakritickejšej výšky sa dostal brat Popardovský, otec nášho konfirmanda. Ešte musíme nasvietiť pamätné tabule v kostole. Pôvodné žiarovky z časti roztavili svietidlá. Takto za hodinu bohoslužieb ušetríme 11kWh energie.
- **OPRAVA STAREJ FARY:** chcem sa veľmi pekne poďakovať vedeniu Mesta Liptovský Mikuláš za veľmi skorú odpoveď na našu žiadosť. Zmluva o prenájme Tatrína síce hovorí, že náklady na opravu budovy hradí mesto, ale viete, ako to chodí. V marci som pána primátora poprosil, v apríli sa zrodil akčný plán, koncom mája bola stará fara opravená. Ďakujem aj bratovi Kanderovi, ktorý celú akciu koordinoval. Potrápili nás pamiatkari. No bez trápenia predsa nemôže vzniknúť pekné dielo.

ČAKÁ NÁS:

- 1.) maľovanie vnútra starej fary
- 2.) oprava kanalizácie v areáli Bethánie
- 3.) oprava kostola vo Vrbici
- 4.) oprava týkajúca sa oltára - a to zostane prekvapením

Na záver chcem poďakovať rodičom konfirmandov, konfirmandom samotným a iným láskavým ľuďom, ktorí upratovali kostol. V sobotu pred konfirmáciou sa nás stretlo skoro 60. Kostol pripomínal jedno mravenisko. Stihlo sa úplne všetko, čo sme naplánovali. Ďakujem.

/Marián Bochnička

ZVESTI V PLNOFARBNEJ VERZII nájdete na www.ecavlm.sk/media/zborovy-casopis/.
Aktuálne OZNAMY, NOVINKY a prihlásenie na ich odber nájdete na www.ecavlm.sk.

Ako Juraj Tranovský rozospieval národ

**„Kdo proti nám, když Bůh s námi jest?
Živí i mrtví jsme jeho; Dábel, smrt, peklo,
žádna neřest neodloučí nás od Něho,
meč, povodeň, žalář, oheň, zlost světa všeho,
Bud' jeho jméno od nás chváleno až na věky.“**

Celý život a pôsobenie Juraja Tranovského je pevne späté s nesením kríža. Pre svoju vieru v Krista ako evanjelický kňaz bol viackrát vo vyhnanstve, vo väzení v mnohých ťažkostiach a utrpení. S týmto krížom prišiel i do Liptovského Svätého Mikuláša, kde strávil posledné, ale plodné roky života.

Juraj Tranovský túžil dať evanjelickému ľudu to, čo mu najviac chýbalo po reformácii: knihu nábožných piesní – kancionál. Musíme si pripomenúť, že do tých čias väčšina ľudí nevedela čítať a písať. Stačilo, keď kancionál mali dvaja ľudia: kňaz a kantor-organista. Pod vplyvom reformácie sa začala šíriť vzdelanosť pospolitého ľudu. Ten sa naučil čítať a písať. Chcel sa aj hneď vzdelávať. V bohoslužobnom ohľade to bolo spevom svojich vlastných piesní. Tejto túžbe chcel vyhovieť Juraj Tranovský. Usilovne zbieral a hľadal staré piesne, prekladal z latinčiny a nemčiny, sám napísal 90 piesní a v roku 1636 (teda rok pred smrťou) pripravil do tlače Citharu sanctorum so 414 piesňami. Bola vôbec prvou hudobnou tlačou Vavrinca Brewera v Levoči. Tranovského kancionál formoval slovenskú evanjelickú luteránsku tradíciu, ale nie len ju, o čom svedčia mnohé vydania Cithary sanctorum. Kancionál sa stal spolu s Bibliou a Malým Lutherovým katechizmom našim starým otcom a starým mamám vzácnym pokladom, horiacou fakľou, ktorú si podávali mnohé generácie. Táto kniha piesní a neskôr aj modlitieb rozplameňovala srdcia tých, ktorí ju brali do rúk a spievali z nej. Vnášala do života radosť, útechu, lásku, odvahu, chuť žiť a nieť svoj kríž.

Monumenty kultúrnych dejín, k akým nesporne Cithara sanctorum – Tranoscus patrí, zostávajú pre súčasníkov zväčša len historickými kulisami. Je teda Cithara už len 380-ročnou cirkevnou a historickou kulisou? Možno – dovedy, pokiaľ sa jej nedotkneme. Jediná osobná skúsenosť nás presvedčí, že kniha stále dýcha. Je nutné nanovo ju poťažkať v rukách a prelistovať. Každý mal citharu a zlaté čaše plné tymiánu (Zjav5,8).

Tieto slová z Biblie sú výstižné pre každé stretnutie s Citharou. Sú napísané v ozdobnej drevokresbe, ktorá z menšími úpravami zdobí mnohé vydania Cithary sanctorum. Aj dnešná výpoveď má poskytnúť pohľad na bezkonkurenčnú početnosť vydaní slávneho kancionála. Reprezentuje hlboký vzťah evanjelikov k svojej – po Biblii – najdrahocenejšej knihe.

Ak na Citharu pozerá odborník z hymnológie, zaujímajú ho veľmi vážne problémy samotného obsahu, vnútornej

stavby, formy, či hudobná zložka... Ak na Citharu pozerá historik kultúry, vidí ju ako „produkt“ desiatok generácií sadzačov, tlačiarov, kníhviazačov, knihárov, ktorí naveky zostali v anonymite. Ak na Citharu pozerá vnuk alebo vnučka, číta na predsádke knihy tintovou tužkou kostrbato napísané: ... narodil sa nám roku Pána..., umrela mi moja dobrá žena..., zadovážili sme si roľu..., začali sme stavbu domu... Objaví sa rodinná kronika, matrika, ba až tajuplný obraz familií. Ani dnes sa nedá dostatočne vyjadriť, akým veľkým požehnaním bola a ešte stále je vzácna kniha Cithara sanctorum – Tranoscus. Pri jej zrode nechýbal cit, viera, láska, nádej. Toto všetko sprevádzalo 380 rokov srdcia i duše desiatok generácií, ktoré si svoj Tranoscus nekonečne ctili.

Juraj Tranovský urobil šťastný a múdry krok, keď čisté učenie z Písma svätého podal našim predkom vo forme nábožných piesní a rozospieval národ. Takto ho najlepšie pochopili, obľúbili si a zachovali. Tranovský videl ostro a ďaleko za hranice materiálneho sveta. Nenechal sa odradiť ani chorobou, ani prenasledovaním. Známa je výpoveď Tranovského:

**„Dvakrát se modlí, kto spíva,
však když srdce při tom býva...“**

Ako literárna múzejníčka si často kladiem otázku. Kde by sme boli dnes bez Cithary sanctorum? Neviem. Viem však, že náš život by bol chudobnejší a smutnejší. Viem, že prítomnosť a budúcnosť bez poznania minulosti je ako rozum bez srdca. Ako videl budúcnosť Juraj Tranovský?

**„Při tom též každému, člověku starému sluší na to mysliti
a k tomu se snažiti, aby své dítky k cnosti, vedl hned od
mladosti. Do škol je dávajíc, útrat (peněz) nelitujíc, do
chrámu s sebou vodíc, z hříchů časně vyvodíc. Neb co
chyti v mladosti, vězí v nich do starosti.“**

/Mgr. Daniela Fiačanová, archivárka cirkevného zboru

JURAJ TRANOVSKÝ sa narodil 17.3.1592 v Těšíne. V roku 1611 skončil univerzitu vo Wittenbergu. Po štúdiách teológie prešiel na pedagogickú dráhu, ktorá bola nevyhnutným predpokladom pre kazateľskú činnosť. V roku 1616 bol vo Valašskom Meziříčí vysvätený za kňaza. Po porážke českých stavov v bitke na Bielej Hore ušiel do Těšína. Cielená protireformácia a prenasledovanie ev. duchovných ho donútili prijať osud exulanta, ktorý ho sprevádzal celý život.

Po krátkom pobyte v Bielsku opäť nútene prichádza na Slovensko, konkrétne na Oravský Podzámok, kde žije pod ochranou rodiny Suňogovcov. Na Slovensku je v tomto období priaznivejšia klíma. Obdobie nebezpečenstva a chaosu v Tranovského živote prestáva a on prijíma pozvanie do Liptovského Svätého Mikuláša, kde sa stáva kazateľom. Počas svojho života publikoval viaceré diela (Výklad Zjavenia Jána, Knihu modlitieb „Phiala Odoremorum“, atď.), najvýznamnejšie dielo však zostáva CITHARA SANCTORUM.

CITHARA SANCTORUM je kompaktné dielo, ktoré vyrastá zo živého organizmu cirkvi, jej dejín a hymnologického vývoja. Z prvých storočí, kedy dominovala grécka cirkev, v nej nájdeme nápevy a podklad pre pieseň T 299, TE DEUM T 289, doba Ambrozia T 25 cirkevná reforma pápeža Gregora Veľkého T 37, T 81, diela stredovekej cirkvi (Abelard, Bernard). Ďalej v nej nachádzame piesne národných rečí z predreformačného obdobia, hlavne husitov, ktorí ľudovú hudbu transformovali na chrámovú, čím sa začalo úplne nové obdobie popularizácie duchovnej piesne. Cithara tvorí určitú zmes, ktorá obsahuje jednotlivé obdobia vývoja cirkvi: predreformačné a reformačné. Je to dielo ekumenizmu a pochopenia pravej podstaty reformácie, ktorá sa nerodí ako nechcené dieťa, ale má za sebou tradíciu a kontinuitu vývoja. Tranovský ju pozná a rešpektuje. Nevytvára dielo bez koreňov, ale pokračuje v línii cirkvi, ktorá sa nedelí, nevzniká, ale transformuje.

Cithara obsahuje tri základné pramene piesní:

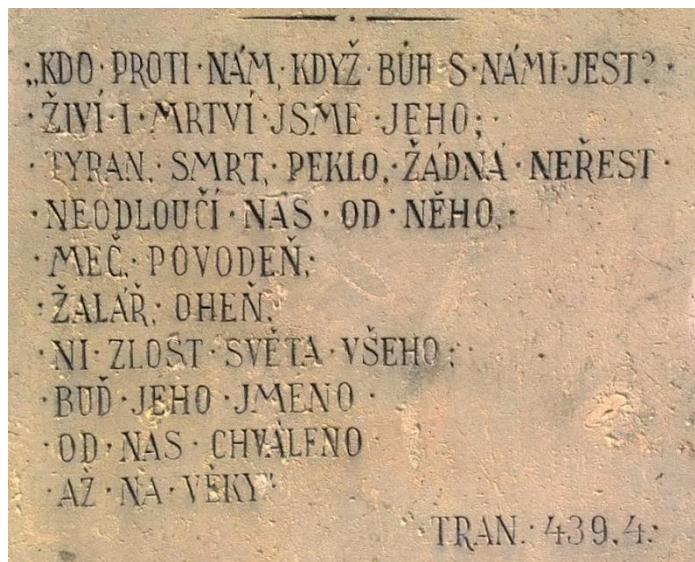
- moravské dedičstvo pochádzajúce z husitského obdobia
- nemecký prameň vo svojej klasickej reforme Lutherovej reformácie
- prameň samotného autora: 93 piesní zložených a 68 prekladov

Slovenský prameň sa v pôvodnom diele nenachádza, pretože Tranovský nemal dostatok času na spoznanie slovenskej duchovnej tvorby. Cithara vyniká zaujímavou jednoduchosťou podanej dogmatiky. Nenarába s abstraktnými pojmi. Jasným, zreteľným veršom vysvetľuje celé teologické koncepcie. Cithara nie je len spevník. Je to dogmatika, etika, katechetika pre laikov. Používa reč presnú, jednoznačnú a zrozumiteľnú, ktorá sa jednoducho memoruje a tak ovplyvňuje vývin jednotlivca. Okrem tejto didaktickej úlohy plní Cithara poslanie

liturgickej knihy. Dáva cirkvi všetky piesne, ktoré potrebuje na službách Božích. Kyriaminá (piesne prosiace o zmilovanie), kréda (vierovyznania), hymny. Na všetky sviatky, advent, Vianoce, dokonca i sviatky Panny Márie a apoštolov, ktoré evanjelici v minulosti prirodzene svätili, Cithara poskytuje tematické piesne. Dogmaticky vyhranené, bojujúce tak proti Biblii odporujúcim dogmám rímsko-katolíckej cirkvi, ako aj protestantským úletom (Kalvínova predestinácia – učenie o predurčení).

Ak máme hovoriť o význame Cithary, musíme si uvedomiť, že ani jedna kniha neovplyvnila evanjelikov v stredoeurópskom regióne tak ako Cithara. Ona sa stala Augsburgským vyznaním pre laikov aj teológov. U evanjelických kňazov nájdeme viac citátov z Cithary ako z Knihy svornosti. Ľud sa s ňou rodil, žil, tešil, trpel, umieral. V každej situácii života mu ponúkala tematický priestor, aby mohol spievať a tak prežívať najvyššiu meditáciu slovanskej duše. Dovolím si tvrdiť, že patrila aj k základným prvkom psychohygieny slovenského národa. Vytvorila spojenie medzi slovenskou emigráciou a národom. Stala sa „kúskom domova v rukách, čo pochopí až ten, kto nemá národ, rodinu a celý život musí prijímať rolu exulanta. Ovplynula celú tvorbu a národnú kultúru (Hviezdoslav, Krasko). Ovplynula a ovplyvňuje vyjadrovanie evanjelic-kých kazateľov. Čo je zaujímavé, ale v dnešnej dobe už negatívne. Dosiahla vyše 140 vydaní a rozšírila sa na 1350 piesní. Jedno z najväčších diel viery a kultúry vytvoril človek česko-poľsko-slovenskej národnosti a nemáme s tým problém. Obsahuje starokatolícku tradíciu, hoci človek, čo ho skladal, bol prenasledovaný kvôli tomu, že bol protestant. Mal Duchu Kristovho, preto jeho práca bola požehnaním. Aké banálne sa pri stretnutí s Citharou Sanctorum zdajú – nacionálna úzkoprsosť a bigotný protestantizmus, ktorý poodtínil korene svojej živej cirkvi a tak jej zobral sviežosť, ktorá ovplyvňovala tento národ. Aké nehodné pamiatky Juraja Tranovského – človeka bez hraníc, človeka nezaťažného nenávisťou, aj keď na ňu mal plné právo.

/Marián Bochnička, uverejnené vo Zvestiach 3/2001

OD OVEČIEK K OVEČKÁM

Tentokrát predstavujeme muža, ktorého určite nikdy neprehliadnete. Svojim vzrastom a záľubami by pokojne mohol byť bačom a svojim umom zas biochemickým vedcom, no on si vybral iné povolanie. Jeho salašom je náš cirkevný zbor a laboratóriom Renault Laguna Combi. Všetci sme sa neraz stretli s jeho povzbudzujúcim úsmevom alebo slovom. Náš predsedajúci brat farár Marián Bochnička, otec dvoch synov, na ktorých je hrdý, je už 20 rokov v duchovnej službe! My si ho teraz predstavíme.

Vieme, že radšej rúbete drevo ako dávate rozhovory do novín, ale sme radi, že ste sa nechali prehovoriť (úsmev). Poďme teda pekne od začiatku. Vyrastali ste v Sučanoch v rodine poľnohospodárskeho inžiniera. Aké boli vaše mladé letá?

Boli to krásne roky. Prvé štyri roky môjho života sme bývali v družstevnom byte rovno pod horou neďaleko salaša. Doteraz sa mi pri pití žinčice vynárajú spomienky na to úžasné miesto. Potom rodičia postavili dom bližšie k centru, no výborná atmosféra bezstarostného detstva a vidieckeho života ostala v mojich spomienkach.

Aj vy ste chceli byť najskôr, ako asi každý chlapec, smetiárom, alebo ste mali v hľadáčku niečo iné?

Úplne pôvodne som chcel byť farárom (úsmev). Ako malému chlapcovi sa mi zdali sukne veľmi praktické. Sestra mi povedala, že sukne nosia len dievčatá a farári. Tak som povedal, že budem farárom.

Mama bola pôvodne chemická laborantka a aj mňa chémia vždy bavila. K tomu geológia, dejiny a bylinky. Pokusy som mal vždy rád a keďže biť som sa nikdy nevedel, v partii som mal vždy za úlohu vymýšľať rôzne pyrotechnické kúsky (úsmev). Nič vážne, ale vždy to bolo akčné.

Ako ste sa nakoniec dostali k svojmu povolaniu?

Základnú vec v mojom živote urobila moja prastará mama, ktorá mi ako maličkému dieťaťu rozprávala biblické príbehy. V tom kritickom veku, keď sa ľudia rozhodujú, som mal jedno veľké šťastie. Stretol som pána farára Sitára. Chodili sme k nemu na faru, kde nám rozprával o veciach, ktoré som počúval

s otvorenými ústami. Začali nás prepájať nadobudnuté poznatky a mne sa jeho práca neuveriteľne páčila. Rozprával sa s nami, pochválil nás za to, čo sme vedeli a to bolo pre mňa veľmi silné. Raz, keď sa ma stará mama po confirmácii opýtala, ako bolo, povedal som: „Dobre, starká. Budem farár!“

V roku 1991 ste nastúpili na Evanjelickú bohosloveckú fakultu UK. Našli ste sa v tom hneď?

Okamžite. Stretol som úžasného človeka, pána profesora Gábryša. Bol to neuveriteľne múdry a všestranný človek. S ním sa mi stala jedna príhoda. Od druhého ročníka sme prekladali grécke texty. S kamarátmi sme si v posluchárni provokatívne sadli dopredu. Po štvrtom raze, keď nás p. profesor opakovane vyvolal čítať a prekladať, to kamarátov prestalo baviť. Ja som ale zotrval sedávať na tom istom mieste tri roky. Preklady som si robil poctivo a začalo ma to veľmi baviť. V 3. ročníku som dostal od pána profesora pochvalu a prekvapivo aj finančnú hotovosť, za ktorú som si mal kúpiť knihy a všetko, čo som potreboval. V 4. ročníku som bol už jeho asistent.

Na čo nikdy zo štúdií nezabudnete?

Nezabudnem na prostredie a spoločenstvo spolužiakov. Bolo to krásne obdobie, chodili sme na hrad, spievali piesne. Na skúškach som bol trochu zlý, lebo som rád provokoval spolužiakov: „Toto nevieš? To by si mal vedieť!“ Raz som však prišiel na izbu a posteľ bola väčšia. Pod perinu mi napchali sneh a posypali rascou. Žili sme si tam ako také bezstarostné deti. Nevedeli sme ešte o krízach života.

Potom ste ale prišli k „vysadkarskej fáze“ a v roli kaplána ste sa ocitli v malebnej dedinke Podlužany. Aké bolo stretnutie absolventa s praxou?

Dobré. Skoro na začiatku sme založili spevokol, ktorý prvýkrát spieval na krste môjho prvorodeného syna Jakuba. Tu bol aj počiatok práce s mladými ľuďmi a vtedy som si povedal, že touto cestou chcem ísť, že práca s confirmandmi mi je srdcu blízka. Začali sme aj hrať hokej v starej telocvični.

Ich najväčšou zábavou ale dlho bolo hodiť petardu starším tetám do domu vždy, keď išli na confirmáciu. Tak som povedal: „Chlapci, dnes sa zahráme na vojakov. Doneste si

všetky petardy, ktoré máte. Farská záhrada bola obrovská a my sme asi hodinu strieľali tie petardy po sebe. Ľudia si mysleli, že vypukla tretia svetová. No potom sme skončili a decká sa ma pýtali: „A aký to malo zmysel?“ Povedal som: „No taký, že už nemáte petardy, a už oni nemôžete nikomu hádzať petardy do okna.“ Ale mal som ich rád.

Potom prišlo pozvanie do Liptovského Mikuláša. Od koho?

Mikuláš mi vždy imponoval. Počas štúdií sme s manželkou, vtedy ešte priateľkou, na cestách do hôr tadiaľto často prechádzali.

No s mojím farárskym pôsobením v týchto končinách sa to začalo náhodne. Mali sme v Mikuláši kňazskú konferenciu na mestskom úrade a pán farár Lantaj povedal, že tu nemôžu nájsť žiadneho farára, pretože nikto do takej situácie nechce ísť. Popod fúzy som len povedal: „Áno?“ Moji najbližší farári ma od tohto uvažovania odhovárali a dokonca mi môj senior rezervoval miesto po jeho odchode, že to by bolo niečo presne pre mňa. Ale ja som si nedal povedať.

Zo začiatku to bolo zložité obdobie, služba nebola jednoduchá, ale začala sa mi páčiť. Turčania a Liptáci majú rovnaké mentality a ja som sa tu začal cítiť ako doma. Zbor mal svoje problémy, bolo treba podchytiť mladú generáciu, ale postupne to išlo. Teraz mám na stole štyri žiadosti na sobáš a tie štyri ženy sú dievčatá z prvej triedy, ktorú som učil.

V našom zbore ste už 16 rokov. Je to stále vzrušujúce?

A ešte ako (úsmev)! V zbore sú stále nové vízie a myšlienky. Je tu v dobrom dramatické prostredie, čo ma veľmi teší. Sú tu tiež veci, s ktorými sa farár inde bežne nestretne. Technické problémy, hospodárske záležitosti, ale aj tie spoločenské. Spoločenský život je tu nádherný. Vidieť obrovské prepojenie medzi cirkevným zborom, medzi mestom a medzi kultúrnou obcou. V tomto prostredí som rád, aj keď je to časovo náročné.

Práve preto som neuveriteľne vďačný svojej manželke, ktorá vedie celú domácnosť aj napriek jej profesionálnemu vyťažaniu. Stará sa o všetko, čo z môjho časového priestoru nemôžem stihnúť, najmä výchovu a vzdelanie našich synov. No a všetky rodinné udalosti sa podriaďujú mojej službe.

Pred pár týždňami konfirmovala ôsma skupina vašich zverencov. Vidíte zmenu medzi vašimi prvými konfirmandmi a týmito časmi?

Je to lepšie, lebo niektoré deti poznám už od základnej školy. Keď som mal prvú konfirmáciu, boli to viac-menej neznámi ľudia. Dnes konfirmujem mladých ľudí, ktorým som sobášil mamy. Ich samotných som krstil a učil náboženstvo. Pri tejto konfirmácii som bol najšťastnejší z toho, že sú tam deti, ktoré majú o to záujem, a ktorých rodičia vedia, prečo ich na konfirmáciu dávajú. Už to nie je kvôli povinnosti dostať sa na evanjelickú školu. Čaká nás pomerne veľká skupina ďalších konfirmandov a musím povedať, že v porovnaní s iným zborní, kde majú niekoľko, prípadne žiadnych, konfirmandov, má Liptovský Mikuláš potenciál a je to veľkým požehnaním od Pána Boha.

Máte radi výzvy. Zjednotenie zboru a prestavba hlavného kostola boli jednými z nich. Aká je vaša alebo Božia vízia pre náš zbor dnes?

Je tu silná mládež, ktorá žije v zbore a za toto som Pánu Bohu nesmierne vďačný. Zažil som mládež, ktorá zbor rozbíjala a teraz zažívam, že mládež zjednocuje. Služi v zbore, nikde nechce ujsť a našla sa v tej službe, ktorá tu je potrebná.

Najbližšia výzva sa teda týka mojej generácie, ktorá potrebuje niečo navyše, potrebuje v tom zbore žiť. Bohoslužby trochu inak sú krásna vec. Je neuveriteľné, keď máte sny a Pán Boh ich plní. A toto bol jeden z nich.

Na čom musíme zapracovať ako zbor?

Ľudia nás hľadajú a chcú nejakú formu útechy. Nechcú povinnosť! Vždy bude úzka skupina ľudí

ochotných pomôcť v cirkevnom zbore. A my musíme zapracovať na tom, aby tých ľudí bolo čo najviac, aj keď nikdy to nebude tak, že sa do práce budú zapájať všetci. Potrebujeme ľudí, ktorí budú ochotní dať svoj čas a aj peniažky na chod tohto zboru, a ktorí si vezmú niečo za povinnosť a dotiahnu to. Schopnosť zobrať si niečo na starosť a splniť slovo načas vnímam celkovo ako veľký problém v Mikuláši. Stretávam sa s tým každodenne.

Je niečo, na čom by ste zapracovali na sebe?

Ja som sa vzdal svojej veľkej lásky – teológie. Zbor ma potrebuje, aby som sobášil, krstil, konfirmoval, rúbal drevo, kosil. Pre mňa farárska práca znamená oddych, ktorý robím po večeroch, pretože cez deň je tých povinností hojne. Stále si hovorím, že keď bude viac času, vrátim sa k tomu, čo som mal tak veľmi rád. Vrátim sa k štúdiu, ktoré ma naozaj fascinovalo. No a niekedy mám pochybnosti, či som dobrým otcom, lebo toho času svojej rodine toľko nevenujem. A tak si musím vstúpiť trochu do svedomia.

Aké je vaše životné motto?

Boh vždy vie, čo urobí. My sa musíme snažiť, ako vieme, musíme učiť, vychovávať, viesť, ale nakoniec to musíme predsa len nechať v rukách Boha. A vtedy to bude požehnanie.

Viera nás nesmie donútiť k pasivite alebo si myslieť, že za celý život sme zodpovední sami.

Slová na záver?

Na záver sa chcem poďakovať bratovi dozorcovi Milanovi Húdikovi. Naozaj som mal šťastie v živote na skvelých dozorcov. Či ako kaplán s bratom dozorcem Globanom, ktorý bol ako môj starý otec. Či s bratom Jankom Janoškom, ktorý viedol zbor v tom najkrízovejšom období a stále mu leží na srdci. Či s bratom Milanom Húdikom, neuveriteľne múdрым a sčítaným mužom. Som rád, že sme tím. Množstvo ľudí sa mi nestalo druhou, ale prvou rodinou.

Ďakujeme za rozhovor.

*/Zhovárali sa: Ján Blcháč ml.
a Veronika Motýľová*

NAŠI TOHTOROČNÍ KONFIRMANDI

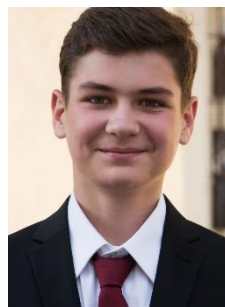
Tereza
Antolová

Veronika
Baricová

Kristián
Cupra

Oliver
Cupra

Vanessa
Cuprová

Lenka
Devečková

Denisa
Dobáková

Júlia
Dobáková

Andrej
Dudáš

Richard
Janovčík

Lucia
Líčková

Nina
Líčková

Lukáš
Mikuláš

Tamara
Pavellová

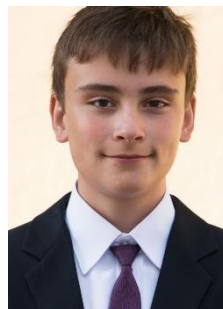
Martin
Popardovský

Vanesa
Porubiaková

Monika
Slušňáková

Marián
Taragel

Martina
Taragelová

Timotej
Veselovský

Timotej Hliva

Timotej Hliva bol na konfirmáciu pripravovaný u nás, no konfirmovaný bol vo Veličnej.

Osobitne boli predsvadobne konfirmovaní:
Ivana Kokiová, Richard Števček

NA ČO BUDEŠ NAJRADŠEJ SPOMÍNAŤ? (anketa)

Pre mňa bola confirmácia niečím veľkým a uvedomila som si mnoho vecí. Keď nás išiel pán farár skúšať, boli sme síce v strese, ale všetky odpovede sme nejakú zvládli. Keby sa confirmácia dala zopakovať, nemala by som problém otvoriť skriňu a nehľadať nejakú Narniu, ale radšej si vytriahnuť biele šaty. Na tie časy budem ešte veľmi dlho spomínať, pretože veselé neboli len chaty, dorasty atď., mne sa páčilo aj samotné upratovanie kostola. Toľko tajomstiev a pokladov, čo ukrýval, nenašiel ani sám Móric Beňovský.

Na čo budem spomínať?? Hmmm, toho je moc veľa, ale asi najviac budem spomínať na momenty, keď sme dostali 'písomku' a nikto z nás nič nevedel, možno Martinka s Majkom, ale vedeli sme si poradiť... knihy na kolenách, pýtanie sa mládežníkov, ktorí nám nechceli poradiť, ale nakoniec nám poradili, síce to bolo zle. Ale hlavne budem spomínať na chaty, na to, aké boli super, ako sme sa vedeli zabaviť a to, že sme sa zblížili. A asi nikdy nezabudnem na to, aký sme mali stres, to bolo horšie než maturita, alebo ako sme nevedeli otvoriť dvere na kostole... ☺

Tak najviac budem spomínať na skúšku asi, ale inak všetko bolo super, až na niektoré výnimky ;-)

Určite budem spomínať na kolektív, kde som spoznal nových super ľudí, s ktorými bola sranda. Nezabudnem ani na výlety a chaty. Ani na deň confirmácie.

Na super zábavu a kamarátov. Že sa niečo nové naučím a niečo nové prežijem. Veľmi sa mi páčili chaty.

MILÍ RODIČIA

Confirmácia je azda jedna z prvých životných skúšok v živote mladého človeka - v tom duchovnom živote to platí dvojnásobne. I keď je to v prvom rade skúška každého mladého konfirmanda, v určitom zmysle je to aj skúška každého rodiča. Jedna vec je svojho syna či svoju dcéru na confirmáciu prihlásiť a motivovať ich, aby to nevzdali a sem-tam sa aj niečo naučili. To je tá ľahšia úloha. Tá ťažšia sa začína až po samotnej confirmácii - motivovať, viesť a inšpirovať mladého človeka k životu s Pánom Bohom. Nič viac nemôže človek človeku, rodič dieťaťu, dať. Samozrejme, vždy je to o osobnom rozhodnutí a svoje miesto a poslanie má aj cirkevný zbor, ale pomoc rodičov je v tomto smere nenahraditeľná. Rodičia, bojujte preto za svoje deti - aj tieto duchovné boje. Bojujme spolu...

Matúš Stáňa (vedúci dorastu)

VEĽKÁ NOC

Mládežníci zo Slovenského Komloša (južné Maďarsko) nám osviežili predveľkonočný čas nevšedným spracovaním paší. Na čele s bratom farárom Atillom Szpisákom si pre slovenské mestá pripravili turné s tieňovým divadlom, v ktorom herci nevystupujú pred oponou, ale za ňou. Táto opona je priesvitná a svetlá vychádzajúce spoza pódia osvetľujúce hercov vrhajú tieň na oponu tak, že diváci v hľadisku majú pred sebou čiernobielu veľkoplošnú obrazovku. Nás tento ansámbel navštívil 20. marca podvečer v evanjelickom zborovom dome. Predstavenie malo štruktúru kostolných paší, avšak namiesto spoločného spevu pomedzi biblické úryvky, nám herci spoza plátna ilustrovali práve prečítané verše o utrpení a ukrižovaní Ježiša Krista. Všetko sprevádzali reprodukováné dynamické skladby nášho mikulášskeho orchestra Art collegium Nicolaus z albumu Requiem. Tí, ktorí prišli, určite neľutovali.

Bielu sobotu sme po tretíkrát strávili v stíšení a spoločných modlitbách. Na Starej fare od 8:00 do 18:00 prebiehali modlitby v tematických blokoch. Na úvod bloku sa predstavila téma, pridalo sa osobné svedectvo a nasledovala diskusia s modlitbami. Spolu sme sa modlili za chorých a blúdiacich, za rodiny, svet, národ, zbor a tiež za odhodlanie plniť naše poslanie. Nasledovalo ticho v kostole s príznačnými čítanými textami a zakončili sme to spoločnými chválami. Počas celého dňa prišlo na modlitby približne 70 ľudí všetkých generácií. Práve vzájomné zdieľanie a modlitby sú tým, čo Pán Boh dáva za základ zdravého života zboru a preto v takýchto stretnutiach chce náš zbor pokračovať. /RV

PÁSMO MODLITIEB

Spoločné modlitby boli vždy otvoreným miestom pre všetkých, no konali sa len dvakrát do roka. Po poslednej skúsenosti chceme takéto modlitby dostať do pravidelnejšej formy, ktorá by sa zmestila vždy do jedného večera. Začíname už teraz v júni.

Príďte v utorok **28. júna 2016** o **17:00 hod.** na **Starú faru** a spoločne sa nielen zamýšľajme, ale rozprávajme a modlime sa za seba a za iných v ich životných situáciách, ktoré sú spojené s **témou strach**.

EXIT TOUR ROZTANCOVAL ŠKOLY

Všetci dobre vieme, že zaujať dnešných mladých ľudí nie je ľahké. Množstvo možností a vysoká miera pohodlia v živote tínedžerov to robia čím ďalej – tým ťažším. No Boh miloval a miluje svet vrátane tejto generácie, a preto ju miluje aj naša mládež aj ľudia z Tréningového centra Kompas (TCK) v Žiline, ktorí prišli, aby mládeži nášho zboru spolu s mládežou mikulášskeho cirkevného zboru Bratskej jednoty baptistov pomohli s jej oslovením. 19.-22. apríla navštívil náš tím zmiešaný z mládeží a ľudí z TCK postupne – Obchodnú akadémiu, Gymnázium M. M. Hodžu a Hotelovú akadémiu.

Chalani z kapely preborili ľady medzi študentmi a celou tour, lektori intenzívne prednášali a diskutovali so študentmi v triedach, mládežníci povzbudzovali a nadväzovali kontakty so študentmi pri tzv. RoadTripe v telocvičniach. Návštevou škôl sa však EXIT úplne neskončil. Naopak vyvrcholil koncertom Faith Child vo štvrtok večer v našom Evanjelickom cirkevnom dome a tzv. AFTERparty v piatok v domčeku. Okolie domčeka sa vtedy zaplnilo mladými ľuďmi ako asi ešte nikdy, alebo už poriadne dávno. Lákadlom bol stále FaithChild, no aj po ich odchode väčšina ľudí ostala na mládeži a viacerí prišli aj o týždeň. To bolo pre mládežníkov mementom, že ľudia chcú viac a stojí za to pomôcť im zápasit' ich životné boje.

Nová generácia

Najväčšiu misijnú akciu vo svojej novodobej histórii má mládež za sebou vďaka EXTI Tour-u. EXIT bol medzníkom v jej samotnom vedení. Vedenie mládeže prebrali mladší mládežníci a zo starších sa stali poradcovia. To je veľká vec. Asi taká veľká ako prestavba kostola. Ako sa však chrám nepostaví bez podpor-
ných prác, ani mládež sa nepostaví bez podpory nás všetkých. Pôrod väčšinou nie je veľmi príjemný, ale vízia nového nás motivuje ísť vpred. Starší mládežníci na mládež nezabudli a nezabudnú, no potrebujú nás všetkých. Každá modlitba za mládežníckych vedúcich a všetkých nových mládežníkov je časťou lešenia, ktoré vytvára podklady na ďalšie budovanie. Budovanie mladej generácie, ktorá bude súčasťou Božieho kráľovstva.

/RV

HÁČKOVANIE GENERÁCIÍ

Obnovenie tradície spoločných prác, odovzdávanie si skúseností a vzájomné spoznávanie sa v rámci zboru boli hlavnými myšlienkami spoločného háčkovania. Naše ženy túto tradíciu obnovujú a už tretíkrát sa stretli, aby sa vzájomne spoznali a niečo praktické sa naučili a vytvorili.

Posledná nedeľa (8.5.2016) bola ako stvorená na pokojné podvečerné spoločné háčkovanie. Raz už háčkovali čiapky, teraz mali za cieľ pripraviť sa na háčkovanie vianočných ozdôb. Nateraz to bolo obháčkovanie závránaninových pohárov, ktoré budú slúžiť ako moderné a pekné svietniky na čajové sviečky. Ženy sa opäť sústredili okolo Katky Marušiakovej a Vierky Vyšnej, ktoré ostatným ukazovali jednotlivé ťahy. Niektoré sa opäť čo to priučili, niektoré to mali dávno zvládnuté, ale všetky boli radi, že sa stretli a čo to o sebe dozvedeli. Opäť sa samozrejme objavil aj koláčik a čaj, aby spoločné

háčkovanie malo všetko, čo k nemu patrí.

No a ako kedysi sa takéto aktivity končili už za tmy, aj teraz sa všetci pobrali domov už za svetla mesiaca.

/RV

IĽANOVO OSLAVOVALO

Výročia sú významnými a dôležitými okamihmi v spoločnosti aj v živote každého z nás. Sú to chvíle spomienok, niekedy sprevádzaných troškou nostalgie, no predovšetkým sú radostnou oslavou. Oslavou významnej udalosti, vzniku či narodenia. A taká bola aj nedeľa 15.5.2016, keď sme si v našom ev. zbere na slávnostných službách Božích pripomínali 40. výročie posvätenia chrámu v Iľanove. Slávnostným kazateľom bol brat em. gen. biskup prof. ThDr. Július Filo, ktorý nás obohatil krásnymi a povzbudzujúcimi slovami. Program služieb Božích bol inak pestrý hneď od úvodu, keď slová Martina Rázusa živo predniesla naša teta Hanka (Anna Kráľová). Celý čas nás sprevádzal aj ľubozvučný spev miestneho a celozboro-vého spevokolu a po kázni vystúpili tiež deti z detskej besiedky. Pri tejto slávnostnej príležitosti dostal cirkevný zbor od mesta LM aj pamätný list a medailu. Po skončení všetkých čakalo vysmiate slniečko a rovnako usmievavé ženy, ktoré nás ponúkali chutnými domácimi koláčikmi a teplým čajom.

STRETNUTIE RODÍN

Tretiu júnovú nedeľu, na Deň otcov, usporiadal náš cirkevný zbor športovo-zábavné popoludnie pre deti a rodičov. Pestrý program, v ktorom si prišli na svoje malí aj veľkí, pozostával zo stolnotenisového turnaja pre dospelých a veľkej hry pre deti, ktoré sa ocitli v úlohe horolezcov a majú v čo najkratšom čase zdolať štrnásť osemtisícoviek. Všetci bádatelia boli odmenení sladkou medailou a prví traja najrýchlejší dostali aj odznak. Po športových a dobrodružných výkonoch čakal všetkých na dvore starej fary stôl plný dobrôt. Stretnutie rodín bolo veľmi príjemným časom na utuženie vzťahov, na obnovenie významu rodiny, na oslavu otcov, ktorí majú miesto v srdci každého z nás. Pripomenuli sme si ich nenahraditeľnú rolu v rodine aj v spoločnosti, uctili sme si ich lásku a obetavosť v každej práci, zvdďačili sme sa im za ochrannú ruku, ktorú držia nad našimi životmi. Za všetko im patrí vrelá vďaka.

/RV

MÔŽETE SA TEŠIŤ NA:

ZBOROVÝ DEŇ

Opäť nás čaká deň pohody, dobrého jedla, športu a neformálnych spoločných rozhovorov.

AUGUST 2016

ZBOROVÝ VÝLET

Podťe s nami na výlet do dedinky, kde v neľahkých časoch tiež budovali svoj kostol ako my v Iľanove a do mestečka, kde sa narodil muž, ktorého socha stojí pred starou farou.

LM-Timoradza-Uhrovec-LM

OKTÓBER 2016

Cithara Sanctorum

4. SEPTEMBER 2016

Hlavný kostol a okolie
Špeciálne **slávnostné služby Božie**
a **veľký podvečerný program**

Juraj Tranovský vytvoril pred **380 rokmi** revolučné dielo.

Cithara Sanctorum, ako náš prvý spevník, otvorila dvere do novej dimenzie radosti našich ľudí.

Uctíme si prácu našich predkov a nechajme sa inšpirovať ich príbehmi.

Veď Pán Boh tak miloval a miluje tento svet...

Budeme hostiť množstvo ľudí a preto vás už teraz chceme poprosiť o vašu ochotu priložiť ruku k dielu.

Zažime spolu opäť niečo viac.

Z NAŠICH MATRÍK (od začiatku roka)

Pokrstení boli: Diana Reháková, Ella Turajová, Gregor Klinec, Johana Olejárová, Juraj Herich, Krisián Cupra, Vanessa Cuprová, Krisína Grešová, Oliver Ilenčík, Michaela Rázusová, Alexandra Podstavková, Magdaléna Müller, Timon Cheben, Richard Kubín, Ivana Kokiová, Richard Števec, Tobias Pedersen Jaššo, Lenka Kokavcová, Ema Gonosová

Sobášení boli: Matúš Antol a Svetlana Záborská; Martin Lietava a Ing. Lenka Diačiková; Miloš Ilenčík a Ing. Anna Ilenčíková (požehnanie manželstva); Richard Števec a Ivana Kokiová; Ing. Patrik Paulíny a Jana Moravčíková; Miroslav Antoška a Veronika Skubíková; John Calwey a Miroslava Majerčíková

Zosnulí: Albert Húska (86 rokov); Peter Paulíny (65 rokov); Marta Pálušová (93 rokov); Zuzana Greppelová (93 rokov); Milan Húska (78 rokov); Adam Droppa (86 rokov); Jaroslav Kostolný (63 rokov); Viera Droppová (79 rokov); Ján Majerík (86 rokov); Dana Mikulášová (48 rokov); Ján Šácha (82 rokov); Milan Lepiš (81 rokov); Vilma Lepišová (85 rokov); arián Mišovič (50 rokov); Jaroslav Alman (79 rokov); Oľga Španková (91 rokov); Elena Macourová (84 rokov); Anna Vyšná (85 rokov); Ing. Milan Magura (62 rokov); Mária Rumanská (85 rokov); Žofia Radúchová (88 r.)

Vrbicko-svätomikuláške zvesti:

Ročník 20 / číslo 3 / 24.06.2016 / Vychádza pre vnútornú potrebu cirkevného zboru / Redakcia: Ján Blicháč ml. (obsah a grafika), Veronika Motýľová (obsah) / Gramatická korektúra: Zuzana Zimániová / Vydáva: Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku Liptovský Mikuláš / Kontakt: info@ecavlm.sk, 044-5522146 / Vytlačil: Tranoscus, a.s. v náklade 450 ks.